

Rakendusuuringu „Eesti majanduse säilenõtkuse tagamise ja kriisivalmiduse tõstmise stsenaariumid“ lähteülesanne

1. Rakendusuuringu (edaspidi uuring) taust

1.1 Uuringu vajaduse põhjendus

Viimased aastad on kinnitanud, et muutusest on saanud püsiseisund ning kriisile järgneb järgmine kriis enne, kui eelmisest on ühiskond ja majandus suutnud taastuda. Sestap on võtmeküsimus, kuidas paremini muutustega toime tulla ning kasvatada tulevasteks kriisideks paremat valmisolekut ning tugevdada ühiskondlikku ja majanduslikku säilenõtkust. Tuleviku-uurijad on leidnud, et tulevikukindluse suurendamiseks on kriitiline tähtsus kolmel võimekusel: ennetaval tegutsemisel, muutumisvõimekusel ning agiilsusel. Küsimuseks riigi vaatest ongi, kuidas suuta neid võimekusi tugevdada ja tagada, et kriisidele reageerimissuutlikkus paraneks.

Pidevad muutused, kriisidest rääkimata, tekitavad küsimuse, kuidas tagada arengustrateegiates püstitatud eesmärkide saavutamine. Vastavalt Eesti 2035 strateegiale ja TAIE 2035le on seatud strateegiliseks riiklikuks eesmärgiks tootlikkuse kasvatamise 110%ni EL keskmisest. Täna on Eesti tootlikkuse tase 84% Euroopa Liidu keskmisest ning on hinnatud, et praeguse kasvutempo jätkumisel jõuame Euroopa Liidu saja protsendi peale aastaks 2046. Kriisid tekitavad täiendavaid tagasilööke ning lükkavad eesmärgi saavutamise veelgi kaugemasse tulevikku.

Eesti majandust on viimase kahekümne aasta jooksul tabanud mitmed suuremad ja väiksemad kriisid, mille lahendamine on vajanud erinevaid sekkumismeetmeid. Suuremad kriisid viimastel kümnenditel:

- Idapoolse ekspordi kriis I 2007 (Venemaa sanktsioonid Eestile)
- Finantskriis 2009
- Idapoolse ekspordi kriis II 2014 (täiendavad sanktsioonid Venemaale)
- Pandeemia 2020
- Ukraina sõja eskaleerumine 2022

Kriisid on endaga kaasa toonud majanduslanguse ning tootlikkuse kasvutempo aeglustumise. Sõltuvalt kriisist on pidanud valitsus reageerima, et kriisist välja tulek oleks kiire ning Eesti konkurentsivõime säiliks. Samas on iga kriisi ajal kulunud märkimisväärselt aega reageerimisele.

2023. aasta novembris on uute kriisidena paistmas sõjategevuse oluline hoogustumine Lähis-Idas ning Hiina ja USA vaheliste suhete pingestumine. Neist kriisidest oleks ilmselt suurema mõjuga Eestile sõda Taiwanis, mis võib järjekordselt segamini lüüa ülemaailmsed tarneahead.

1.2 Eelnevad uuringud

Eelnevad uuringud on näidanud, kriiside vägagi erinevat mõju majandusele. Eesti Teadusagentuuri rahastatud „COVID-19 majandusmõjude ning nende pehmendamiseks mõeldud poliitikameetmete tõhususe hindamise uuring“ tõi välja, et kriis mõjutas enim liikumispiirangutest mõjutatud sektoreid nagu turism ja vaba aja veetmine. Sealhulgas oli Eesti

majanduse jaoks võtmetähtsusega sisetarbimine, mis omas majanduse võtmenäitajatele suuremat mõju kui investeringute või väliskaubanduse langus. Paremini said kriisis hakkama need ettevõtted, kes kvalifitseerusid riiklikele toetusmeetmetele. Eesti Panga uuring „Were jobs saved at the cost of productivity in the Covid-19 crisis 2022“, uuris lähemalt tootlikkuse muutuseid. Kuigi võiks eeldada, et kriisis liiguvad töötajad vähem tootlikke ettevõtetest tootlikumatesse, siis pandeemia ajal sektorite siseselt seda vähemalt ei juhtunud. Liikumine toimus pigem sektorite üleselt, kuna kinni läksid madala tootlikkusega turismisektori ettevõtted ning nõudlus suurenes kõrgema tootlikkusega tööstussektorites.

Kriisistsenaariumite modelleerimist on tehtud TÜ Pärnu kolledži poolt läbi viidud uuringus „COVID-19 mõju turismile omastele majandusharudele ja kaasnevad mõjud teistele majandusharudele 2021“, kus muuhulgas tehti soovitusi riigile kriisisituatsioonis paremaks reageerimiseks. Näiteks soovitati parandada sektori statistikakorjet, informeerida rohkem avalikkust ning kaasata ettevõtteid. Arenguseire Keskuse uuring „Vene-Ukraina sõja mõju Eestile 2022“, tõi kriisi positiivse mõjuna välja tööjõu hulga suurenemise Eestis, mis lükkab edasi Eesti rahvastiku vähenemist. Samas aastal 2060 see mõju taandub. Eesti majanduse tegevusaladest on kõige enam mõjutatud laonduse ja veondusega seotud harud, samuti metallitootmine ning puidu- ja keemiatööstus.

Riigikantselei juhtimisel on teostamisel ning valmib 2024. aasta sügisel terviklik üleriigiline riskianalüüs. Sellest saab valdkondlike riskide hindamise, erinevate kriisiplaanide koostamise ja maandamistegevuste planeerimise alus. Riskianalüüs valmistab ette Euroopa Liidu elutähtsate teenuste pakkujate kerksuse direktiivi (CER-direktiivi) ülevõtmist 2024. aasta oktoobris.

Seega erinevad uuringud on küll välja toonud mõjusid konkreetsete kriiside kontekstis, aga puudu on tulevikuvaade võimalikest tekkivatest Eesti majanduse kriisilukordadest pikas perspektiivis ning teekaart riigile, kuidas tegutseda ja sekkuda, kui üks või teine majanduskriis aset leiab. Protsesside kiirendamiseks tuleb töötada välja erinevad stsenaariumid võimalikeks tulevikuolukordadeks ja ettepanekud tegevustrajektorideks nendes erinevates olukordades.

1.3 Uuringu tulemuste mõju

Uuringu tulemuste abil saab riik vajadusel muuta seadusi, luua finantspuhvleid või teha muid ettevalmistavaid tegevusi, et olla paremini valmis võimalikeks kriisideks. Viimased kaks kriisi, Covid ja sõda Ukrainas, on näidanud mitmeid puudujääke kriisile reageerimise kiiruses ja võimalike abimeetmete valikutes. Seetõttu on oluline suurendada riigi valmisolekut kriisideks, et tagada võimalikult efektiivne ning kiire reageerimine.

2. Rakendusuuringu eesmärk ja uurimisküsimused

2.1 Rakendusuuringu **eesmärgiks** on töötada välja Eesti majanduse säilenõtkuse tagamise ja kriisivalmiduse tugevdamise stsenaariumid ja neist lähtuvad sekkumisstrateegiad ning läbi mängida need erinevate osapooltega.

Stsenaariumide konstrueerimise eesmärk on üleriigilise riskianalüüsi käigus selekteeritud riskide hulgast välja sõeluda Eesti majandusele enim mõju avaldavad võimalikud

mitmevariantsed kriisilukorrad ning neid põhjustavad olulisimad tegurite ja tegutsejate kombinatsioonid, millede väljalimisel tuleb muuhulgas toetuda nii kvantitatiiv- kui kvalitatiivandmete põhiste mudelitele. Majanduse kriisistsenaariumidest lähtuvalt tuleb välja töötada sekkumisstrateegiad, mis peavad hõlmama: (a) kriiside leevendamise tegevustrajektoore, sh võimalikke sekkumisviise meetmete, regulatsioonide jm näol, (b) riskihinnangut riigipoolse sekkumise ajastamisele, sh nii sekkumise alustamisele kui sekkumise lõpetamisele, (c) mõõdikud sekkumise mõju hindamiseks ning (d) võimalikud piirangud, mis takistavad sekkumist (sh juriidilised, keskkondlikud jm). Oluline on, et väljatöötatavad stsenaariumid käsitleksid erinevaid majandusvaldkondi – nende võimalikke arenguid ja mõju neile, aga samuti vaataks potentsiaalset laiemat ühiskondlikku mõju ja arengut tulenevalt vastava võimaliku stsenaariumi olemusest ja potentsiaalse tulevikukriisi tüübist.

2.2 Uurimisküsimused:

1. Millised kriisid ohustavad Eesti majandust enim aastani 2050?
2. Millised on võimalikud majanduse kriisistsenaariumid, millest peaks riik lähtuma oma majanduskeskkonna tulevikukindluse kasvatamiseks?
3. Millised majandussektorid ja millisel moel on enim kriisidest haavatavad?
4. Millised on riigipoolsed võimalikud sekkumisstrateegiad igas majanduse kriisistsenaariumis?
5. Kuidas tagada riigipoolse sekkumise õigeaegsus: millised on sobivad mõõdikud riigi sekkumise hindamiseks erinevates majanduse kriisilukordades?
6. Millised on võimalikud piirangud, mis takistavad riigipoolset sekkumist, sh juriidilised piirangud (riigiabi reeglid, kohalikud seadused jms), keskkondlikud piirangud jt.
7. Millised on sobivad mõõdikud sekkumise lõpetamise hindamiseks.

3. Rakendusuringu meetodika

3.1 Üldised nõuded uuringule

Uuringu läbi viimisel kasutatakse akadeemilist kirjandust, eksperte, juriidilist analüüsi ning majandusprotsesside kvantitatiivset ja kvalitatiivset modelleerimist. Mõjusid hinnatakse eraldi nii ettevõtetele kui ka üksikisikutele. Lisaks neis loigetes, mida uuringu läbiviija vajalikuks peab.

3.2 Eeldatavad tegevused ja uuringu metoodiline raamistik

Uuringu käigus selekteeritakse kirjanduse ja eksperthinnangute toel üleriigilise riskianalüüsi käigus selekteeritud kriiside hulgast (vajadusel kriiside nimekirja täiendades) Eesti majandusele enim mõju avaldavad võimalikud kriisid. Järgmise sammuna konstrueeritakse võimalikud Eesti majanduse kriisistsenaariumid, mis baseeruvad erinevate kriiside kombinatsioonidel. Stsenaariumide põhiselt töötatakse välja sekkumisstrateegiad, koondades kokku ja analüüside võimalikud meetmed, mida peaks kriisi lihtsamaks läbimiseks rakendama. Sealhulgas antakse hinnang meetme rakendamise kiirusele, juriidilistele piirangutele ja maksumusele. Maksumuse ja majandusliku mõju jaoks modelleeritakse hüpoteetilise šoki ja võimaliku sekkumise koosmõju. Lõpliku meetodika töötab välja pakkuja.

Rakendusuuringu teostamisel tuleb jälgida teadus- ja arendustegevuse põhitingimusi ja kriteeriume¹:

- Uuendus – rakendusuuringu raames luuakse mitmevariantseid, erinevaid võimalikke majanduse olukordi laiapindselt puudutavad kriisistsenaariumid koos sekkumisstrateegiatega, mis hõlmavad sekkumisviise, ajastamise hinnangut sekkumisega alustamise ja lõpetamise osas ning mõõdikuid sekkumise mõju hindamiseks. Teisisõnu, antud rakendusuuringu eesmärgiks on otsida uusi seoseid erinevate valdkondade nähtuste ja mõjude vahel. Selliseid laiapõhjalisi majanduse kriisistsenaariume, mis lähtuks uut tüüpi kriisidest ning muutunud (majandus)julgeoleku situatsioonist Eesti jaoks loodud ei ole. Rahvusvahelisi stsenaariumeid on Eestile võimalik kohandada vaid teatavate mööndustega ning sekkumismehhanismid eeldavad selgelt Eesti kontekstist lähtuvat analüüsiperspektiivi;
- Loomingulisus – antud rakendusuuringu eesmärk on leida uusi viise, kuidas tulevikukriisideks ja -muutusteks paremini valmis olla ja tänaseid teadmisi uut moodi rakendades luua suuremat majanduslikku tulevikukindlust;
- Ettemääratu tulemus – antud rakendusuuringu tulemus ei ole ette teada – majanduse kriisistsenaariumid koos sekkumisstrateegiatega valmivad rakendusuuringu käigus ja sõltuvad tuvastatavate suurima mõjuga muutujate tuvastamisest ja nende kombineerimisest;
- Süstemaatilisus – rakendusuuring peab olema kavandatud ja läbi viidud antud ülesandepüstitusele sobiva meetodikaga, mis võimaldab süsteemseid tegevusi, etapilisust ja dokumenteerimist ning tegevuste iteratiivsust ja korratavust.
- Ülekantavus ja korratavus – rakendusuuring ja selle tulemusel tekkiv uus teadmine peab olema vabalt kättesaadav ja kasutatav rakendamise või kordamise eesmärgil teiste projektide käigus, et tagada, et uuest teadmisest saadav kasu oleks maksimaalne ning et see saaks olla muuhulgas sisendiks ka uutele teadus-arendustegevustele. Rakendusuuringu tulemused peavad olema avaldatud ka teistele, mitte üksnes teadus- ja arendustegevuse teenuste tellijale või teadus- ja arendustegevuse tegevuste läbiviijale; sealjuures teadus- ja arendustegevuse tulemuste avaldamine toimub antud teadusvaldkonna teadusajakirjades ja/või ettekannetega teaduskonverentside raames.

4. Tegevusplaan, ajakava ja tulemused

4.1 Uuringu ülesehitus ja ajakava

4.1.1 Tellitav uuring jagatakse hankelepingu täitmise jooksul kolme etappi, mille sisu, kestus ning järjekord võivad vastavalt vajadustele ja reaalsest olukorrast tulenevatest prioriteetidest muutuda. Uuringu läbiviimisel lähtuvad tellija ja töövõtja põhimõttest, et uuring viiakse läbi agiilset mõtteviisi silmas pidades, arvestades pidevalt muutuva keskkonna ning nõuetega, kuid keskendudes alati uuringu realiseerimisest tulenevale väärtusele. Muudatused kooskõlastatakse tellija ja töövõtjavahel uuringu käigus. Etappide kirjeldused on esitatud alljärgnevalt ning nende detailne sisu pannakse paika tellija ja töövõtja koostöös.

4.1.2 Etappide kirjeldused ja tähtajad on järgmised:

¹ kättesaadavad: Frascati käsiraamat. Teadusuuringuid ja eksperimentaalarendust käsitlevate andmete kogumise ja esitamise suunised“ (2015), 2. peatükk „Teadus- ja arendustegevust kirjeldavad mõisted ja määratlused“, https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2016/11/FrascatiManual2015_2ptk.pdf

4.1.2.1 **I etapi** raames selekteeritakse üleriigilise riskianalüüsi käigus selgunud riskide hulgast (vajadusel nimekirja täiendades) Eesti majandusele enim mõju avaldavad võimalikud kriisid koos põhjendustega. I etapp tuleb teostada hiljemalt **27. detsembriks 2023. a.**

4.1.2.2 **II etapi** raames viiakse läbi kvantitatiivne ja kvalitatiivne analüüsierinevate kriiside võimalike mõjude kohta ning töötatakse välja võimalikud Eesti majanduse kriisistsenaariumid, mis baseeruvad kriisiolukordade ja neid põhjustatavate tegurite ja tegutsejate kombinatsioonidel. Stsenaariumidest lähtuvalt tuleb välja töötada sekkumisstrateegiad, mis peavad hõlmama: (a) kriiside leevendamise tegevustrajektoore, sh võimalikke sekkumisviise meetmete, regulatsioonide jm näol, (b) riskihinnangut riigipoolse sekkumise ajastamisele, sh nii sekkumise alustamisele kui sekkumise lõpetamisele, (c) mõõdikud sekkumise mõju hindamiseks ning (d) võimalikud piirangud, mis takistavad sekkumist (sh juriidilised, keskkondlikud jm). II etapp tuleb teostada **kaheksa jooksul alates lepingu sõlmimisest.**

4.1.2.3 **III etapi** raames toimub majanduse kriisistsenaariumide läbimängimine, mille käigus arutatakse erinevate osapooltega läbi stsenaariumide realiseerumise võimalikkus ja sekkumisstrateegiad. Läbimängimise eesmärk on luua seotud osapooltele selgem arusaam, mida ühe või teise stsenaariumi realiseerumine tähendab ning milline tegevusstrateegia peaks sellega kaasnema. Lähtudes stsenaariumide läbimängimise tulemustest stsenaariume täpsustatakse. III etapp lõpeb lõpparuande esitamisega. III etapp tuleb teostada hiljemalt **alates kümne kuu jooksul alates lepingu sõlmimisest.**

4.1.3 Pakkuja esitleb uuringu **tulemusi avalikkusele** füüsilises või virtuaalses keskkonnas vastavalt poolte kokkuleppele **4 nädala jooksul** pärast täiendatud lõpparuande lõpliku verisooni esitamist.

4.1.4 Igal etapil on 1–2 vaheetappi, kus antakse tagasiside analüüsi tegevustest ja tulemustest. Iga etapi lõpus esitab Pakkuja vahearuande. Kui rakendusuuringu käigus selgub, et vahearuandes uuritud osasid tuleb täiendada peale vahearuande üleandmist ja vastuvõtmist, siis tuleb parandused sisse viia lõpparuandes.

5. Uuringu tulemid

5.1 Töövõtja peab uuringu tulemina esitama:

5.1.1 **Avakoosoleku kirjaliku protokoll**i (sh fikseeritud kontaktisikud, tähtjad jms). Vajadusel uue detailse projektiplaani koos täpsustatud ajakava või metoodikaga. Tellijal on õigus esitada muudatusettepanekuid protokollis osas.

5.1.2 Kirjaliku **vahearuande I**, mis sisaldab võimalike tuleviku kriisiolukordade ning neid põhjustavate olulisimate tegurite ja tegutsejate kaardistust **ehk I etapp**.

5.1.3 Kirjaliku **vahearuande II**, mis sisaldab stsenaariumeid, mis baseeruvad kriisiolukordade ja neid põhjustatavate tegurite ja tegutsejate kombinatsioonidel ja sekkumisstrateegiaid **ehk II etapp**.

5.1.4 Kirjaliku **lõpparuande** (eesti keeles; mahuga soovituslikult kuni 70 lk; elektrooniliselt muudetavas (soovitavalt docx) ning mittemuudetavas (soovitavalt pdf) vormis), mis sisaldab vastuseid kõikidele uurimisküsimustele. Uuringu juhtrühm võib teha ettepanekuid selle muutmiseks ja/või täiendamiseks. Töövõtja on kohustatud uuringu juhtrühma tehtud ettepanekuid rakendama või põhjendama nende tagasilükkamist.

- 5.1.5 Lõpparuande koostamisel tuleb arvestada järgnevaga:
- 5.1.5.1 Lõpparuande terviktekstile lisanduvad lisad, millena tuleb esitada vähemalt uuringu meetodika kirjeldus, sh kvantitatiivsel ja kvalitatiivsel moel kogutud andmete kogumise meetodika, samuti stsenaariumide läbimängimise meetodika ning lõpparuande jaoks koostatud tabelid ja jooniste aluseks olevad tabelid levinud andmetöötlustarkvara (nt MS Excel) vormingus.
- 5.1.5.2 Lisaks kirjalikule lõpparuandele peab Töövõtja tööd esitlema avalikkusele vastavalt punktile 5.1.7;
- 5.1.5.3 Töövõtja esitab ka uuringu tulemuste **visualiseeritud esitlusslaidid** (vt punkti 5.1.7).
- 5.1.5.4 Töövõtja peab lõpparuande üle andma koos ISBN numbriga.
- 5.1.5.5 Peale lõpparuande heakskiitmist 10 tööpäeva jooksul peab Töövõtja lisama ETISesse andmeid uuringuprojekti kohta (projektide all; andmed peavad olema mõistliku aja jooksul avalikult kättesaadavad), lõpparuande kohta (publikatsioonide all; sidudes lõpparuande publikatsiooni uuringuprojektiga; andmed peavad olema jäädavalt avalikult kättesaadavad) ning tegema lõpparuande faili ETISE kaudu jäädavalt avalikult kättesaadavaks.
- 5.1.5.6 Lõpparuanne peab sisaldama esilehte, kahte visualiseeritud lühikokkuvõtet (nn üksleht; vastavalt eesti ja inglise keeles; lühikokkuvõttes peab sisalduma lõpparuande pealkiri), sisukorda, uuringu peamiste mõistete definitsioonide loetelu (kui on otstarbekas), uuringus kasutatud lühendite ja akronüümide loetelu (kui on otstarbekas), sissejuhatust, uuringu põhiteksti, vahekokkuvõtteid põhiteksti vähemalt esimese tasandi pealtükkide kohta, kokkuvõtet (soovituslikult kuni 5 lk), vajadusel ka tabelite ja jooniste loetelud ning kasutatud allikate viitamisloetelu.
- 5.1.5.7 Järeldused ja ettepanekud (poliitikasoovitused) peavad olema selgelt eristatud. Mõlemad peavad olema loogilised ja tuginema analüüsi tulemusel saadud tulemustele. Need ei tohi olla omavahel vastuolus ja peavad olema loogiliselt põhjendatud. Ettepanekud (poliitikasoovitused) peavad olema rakendatavad ning aitama Tellijal teha tõenduspõhiseid valikuid kriisiolukordadega paremini toimetulekuks.
- 5.1.5.8 Kokkuvõte peab sisaldama kõiki peamisi uuringuteemasid, konkreetseid järeldusi ja ettepanekuid (poliitikasoovitusi) ning uuringu läbiviija hinnanguid.
- 5.1.5.9 Lõpparuandes peab kajastama selgelt meetodite nõrkusi ja tugevusi ning välja tooma piirangud, mis võivad takistada analüüsi raames saadud tulemuste kasutamist.
- 5.1.5.10 Kahtlused info/andmete usaldusväärsuse kohta peavad olema välja toodud.
- 5.1.5.11 Kasutatud allikate viitamisloetelul tuleb lähtuda üldlevinud viitamise vormistamise nõuetest (nt APA).
- 5.1.5.12 Igale loetelule, tabelile, joonisele, fotole peab olema tekstis viidatud ja antud hinnang/lühike selgitus. Tabelid, joonised ja fotod peavad olema nummerdatud.
- 5.1.5.13 Igal tabelil, joonisel, fotol on pealkiri/allkiri ja allikaviide.
- 5.1.5.14 Lõpparuande teksti lõplik versioon peab olema ühtlaselt toimetatud ja tekstikorrektuuri läbinud.
- 5.1.5.15 Kui Töövõtja kasutab uuringu jaoks juturobotit vm teksti loovat tööriista/tehisintellekti, peab selle kasutamine koos vastava meetodilise kirjeldusega (sh hinnang selle usaldusväärsusele) olema kajastatud nii pakkumuses kui ka lõpparuandes. Nii pakkumuses kui ka lõpparuandes peab selgelt kirjeldama, kuidas, mille jaoks jms kasutatakse/kasutati vastavat tööriista. Juturoboti/tehisintellekti vms tööriistaga leitud teavet, fakte jm tuleb kontrollida teiste allikatega ning lõpparuandes

tuleb viidata kontrollitud allikatele. Kogu analüüs peab otseselt tuginema teiste meetoditega kogutud andmetel/teabel, sh kontrollitud allikatest pärit teabel.

5.1.6 Uuringu lõpparuanne koos lisadega avaldatakse MKMi veebilehel.

5.1.7 Töövõtja ülesandeks on ka **uuringu tulemuste suuline ja visualiseeritud** (nt PowerPoint, Prezi vmt esitlustarkvara abil) **tutvustus avalikkusele** suunatud füüsilisel või virtuaalsel üritusel:

5.1.7.1 Tulemusi esitletakse eesti keeles.

5.1.7.2 Osalejate arv on kuni 25 inimest, mis lisandub Töövõtja esindajate arvule.

5.1.7.3 Ürituse kestus on kaks kuni neli tundi, mida võib muuta Tellija nõusolekul.

5.1.7.4 Tellija teeb lõpliku otsuse, kas esitlusüritus toimub füüsiliselt koha peal olles, veebi vahendusel või hübriidvormis.

5.1.7.5 Kui üritus toimub füüsiliselt, tuleb osalejatele pakkuda kohvipausi (kohv/tee, vesi, suupisted).

5.1.7.6 Ürituse korraldus ja visualiseeritud esitlusmaterjalid tuleb Tellijaga enne esitlust kooskõlastada.

5.1.7.7 Kutse osalejatele edastab Töövõtja. Tellija esitab osalejate nimekirja.

5.1.7.8 Visualiseeritud esitlusmaterjalid tuleb Tellijale üle anda 3 tööpäeva jooksul peale ürituse toimumist.

5.1.7.9 Tellijal on õigus esitlusmaterjalid avaldada MKMi veebilehel.

5.1.7.10 Ürituse korraldamine on Töövõtja ülesanne ning Töövõtja kannab ürituse läbiviimisega seotud kulud. Tellija võib ürituse läbiviimiseks pakkuda ruumi ministeeriumide ühendhoones.

6. Töökorraldus

6.1 Uuringu teostamine ja tegevuste korraldamine peab põhinema tihedal koostööl uuringu teostaja ja tellija vahel, saavutamaks lepingu eesmäärke.

6.2 Uuringu teostamisega tuleb alustada 7 (seitsme) päeva jooksul pärast hankelepingu sõlmimist.

6.3 Töövõtja üheks oluliseks tööks on uuringu käigus Töö tulemite dokumenteerimine. Dokumentatsioon peab sisaldama uuringu oodatavaid tulemusi: uuringu käigus kokkulepitud vaheetappide tulemusena valminud protokolle, memosid, aruandeid ja muud olulist dokumentatsiooni.

6.4 Dokumentatsioon vormistatakse ühetaoliselt, lihtsalt loetavalt ja eesti keeles ning salvestatakse tellijaga kokkulepitud keskkonda.

6.5 Töökeel on eesti keel, esitused ja dokumentatsioon on eestikeelsed.

6.6 Töövõtja annab tellijale teavet tööde edenemise, kulunud aja ja valminud tulemuste (ka vahetulemuste) kohta. Teavet edastatakse regulaarsete (vastavalt kokku lepitud ajakavale) koosolekute ja ühise sõnumikanali kaudu. Üldjuhul toimuvad koosolekud Tellija füüsilises või virtuaalses ruumis.

6.7 Koosolekute protokollid koostab Töövõtja ja laeb üles tellijaga kokkulepitud keskkonda.

- 6.8 Töövõtja täidab hanke raames teisi ülesandeid, mida ei ole siinkohal otseselt kirjeldatud, kuid mis on vajalikud analüüsi edukaks läbiviimiseks.
- 6.9 Tellija teeb Töövõtjale ligipääsu vajalikule MKMi infole, mis on vajalik ja toetab uuringu tulemuste saavutamist.
- 6.10 Uuringu teostamiseks **moodustab Tellija uuringu juhtrühma.**
- 6.10.1 Uuringu juhtrühm veendub uuringule esitatud nõuete täitmisel ja osaleb töös oma ekspert-teadmiste jagamisega.
- 6.10.2 Uuringu juhtrühma ülesandeks on teha ettepanekuid uuringu tegevusplaani, ajakava, meetodika ja töökorralduse kohta, osalemine aruteludes ning tagasiside andmine tulemiste kohta.
- 6.10.3 Töövõtja on kohustatud uuringu juhtrühma tehtud ettepanekuid rakendama või põhjendama nende tagasilükkamist.
- 6.10.4 Juhul, kui uuringule esitatud nõuete sisu osas tekivad pooltel vaidlused, siis lõpliku otsuse teeb uuringu juhtrühm.
- 6.10.5 Juhtrühma on kaasatud MKM Strateegiaosakonna ning erinevate sisuosakondade esindajad.

7. Meeskond

- 7.1 Pakkuja peab hanke objektiks oleva uuringu tegevuste läbiviimiseks moodustama teadusvõimekuse ja -kogemusega ekspertidest koosneva meeskonna, milles on esindatud läbiviimise pädevused ja eelnevad kogemused.
- 7.2 Üks meeskonnaliige võib täita kuni kahte rolli, kuid sellisel juhul peab antud isik vastama mõlema rolli nõuetele.
- 7.3 Juhul, kui pakkuja nimetab meeskonna koosseisu täiendavaid liikmeid, keda pole nõutud või kellele pole seatud tingimusi (nt assistent), siis nende meeskonnaliikmete osas nõuetele vastavust ei kontrollita.
- 7.4 Meeskonnaliikmete esitamisega kinnitab pakkuja, et tema poolt esitatud meeskonnaliikmed hakkavad hanke tulemusena sõlmitud hankelepingu alusel töid teostama. Pakkuja saab meeskonnaliikme hankelepingu kehtivuse ajal välja vahetada üksnes tellija eelneval kirjalikul nõusolekul ning tingimusel, et meeskonnaliige asendatakse vähemalt samaväärsete kompetentsidega liikmega.
- 7.5 Meeskonda peavad kuuluma liikmed, kellest igaüks eraldi peab vastama vastavale liikmele sätestatud nõuetele ning kelle pädevused kokku peavad katma uuringu olulisemateks ülesanneteks vajalikud oskused vähemalt järgmiselt:
- 7.6 **Projektijuht:**
- 7.6.1 kellel on hanke algamisele (hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäev) eelneva 60 kuu jooksul vähemalt 2 lõppenud alus- või rakendusuuringu juhtimise kogemus, mille täitmisel ta osales projektijuhi rollis ja mille eesmärgiks oli majandus- või sotsiaalvaldkonna või tuleviku-uuring. Projektijuht on tellijale esmaseks

kontaktiks ning ta vastutab projekti sujuva läbiviimise, koordineerimise ja tellijaga teabevahetuse eest (esitada vastav kogemus CVs);

7.7 Ekspert 1:

7.7.1 kellel on vähemalt magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon; kes on hanke algamisele (hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäev) eelneva 60 kuu jooksul osalenud vähemalt 2 (kahe) majandusprognoose või majanduseanalüüse käsitleva teadus- ja arendusuuringu² läbiviimisel analüüsijana/ekspertina (uuringud peavad olema lõppenud nimetatud referentsperioodil või olema kestnud pakkumuse esitamise hetkeks vähemalt 6 kuud); kes on avaldanud vähemalt 2 (kaks) ETISE publikatsiooni klassifikatsiooni järgi 1.1, 1.2 ja 3.1 publikatsiooni (esitada vastav kogemus CVs);

7.8 Ekspert 2:

7.8.1 kellel on vähemalt magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon; kes on hanke algamisele (hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäev) eelneva 60 kuu jooksul osalenud vähemalt 2 (kahe) teadus- ja arendusuuringus³ analüüsijana/ekspertina, mille üheks uurimisülesandeks on/oli tulevikustsenaariumide või prognooside väljatöötamine (uuringud peavad olema lõppenud nimetatud referentsperioodil või olema kestnud pakkumuse esitamisel hetkeks vähemalt 6 kuud); kes on avaldatud vähemalt 2 (kaks) ETISE publikatsiooni klassifikatsiooni järgi 1.1, 1.2 ja 3.1 publikatsiooni (esitada vastav kogemus CVs).

8. Nõuded pakkumuse esitamisele

8.1 Pakkuja esitab pakkumuses vähemalt:

8.1.1 Pakkumuse maksumuse (uuringu teostamise kogumaksumus eurodes ilma käibemaksuta. Juhul, kui Pakkuja on käibemaksukohuslane, lisada märge käibemaksu lisandumise kohta).

8.1.2 Uuringut teostavate isikute CV-d, millest nähtub meeskonna vastavus lähteülesandes toodud nõuetele ja võimaldab hankijal seatud tingimuste täitmist kontrollida.

8.1.3 Esialgne visioon rakendusuuringu ülesande lahendamiseks, mis sisaldab vähemalt:

8.1.3.1 arusaama uuringu eesmärgist ja uurimisküsimustest ning visiooni stsenaariumide koostamisest;

8.1.3.2 uuringu teostamise aja- ja tegevuskava;

8.1.3.3 uuringu projektijuhtimise kirjeldust;

8.1.3.4 uuringu teostamisega seotud riske ja nende maandamismeetmeid.

8.2 Punktides 8.1.1 ja 8.1.3 esitatud andmete alusel toimub pakkumuste hindamine vastavalt hindamismetoodikas toodule.

8.3 Pakkumus peab olema jõus vähemalt 90 kalendripäeva pakkumuste esitamise tähtpäevast arvates.

² Teadus- ja arendustegevus teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse mõistes.

³ Teadus- ja arendustegevus teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse mõistes.